

темною облямівкою з нижньої сторони. На плямах формуються чорні кірочки спороношення гриба. Інфекція зберігається в ґрунті та рослинних рештках.

При ураженні грибом *Alternaria calendulae* виникає хвороба альтернаріоз, яка проявляється у вигляді округлих, без облямівки, коричневих плям на листі (0,5 см і більше), які часто зливаються. Згодом плями стають великими, бурими, нерівномірними. У вологу погоду на їх поверхні формується чорний бархатистий наліт спороношення гриба. Спори поширюються вітром, водою, комахами. Уражені листки жовтіють і передчасно засихають. Інфекція зберігається в ґрунті і на рослинних рештках.

Шкідливість хвороби проявляється в зниженні врожаю через зменшення фотосинтетичної поверхні листя, у пліснявінні насіння і забрудненні рослинної сировини метаболітами грибів, які можуть бути фіто-, мікотоксинами або алергенами.

Під час наших спостережень альтернаріоз уперше проявлявся у фазі сходів. Уражені альтернаріозом суцвіття дозрівали швидше, але були деформованими.

УДК 632.7:634

О. А. Молчанова, І. В. Забродіна

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва
БУКАРКА (*NEOCOENORRHINUS PAUXILLUS* GERMAR, 1824) –
ШКІДНИК ПЛОДОВОГО САДУ

В Україні вирощують близько 50 плодкових культур, але в промислових садах переважає яблуня. Ґрунтово-кліматичні умови нашої країни цілком сприятливі для її вирощування.

Особливістю сучасного садівництва є створення масштабних масивів садів з автоматизованою системою зрошення, комплексною механізацією процесів обробки ґрунту, захисту насаджень від шкідників і хвороб.

Дослідження проводили в саду ННВЦ «Дослідне поле» ХНАУ ім. В. В. Докучаєва у 2018–2019 рр., де було виявлено комплекс плодкових довгоносиків: яблуневий квіткоїд, букарка, казарка, сірий бруньковий довгоносик, скосар плямистий, волосатий листовий довгоносик, глодовий червонокрилий трубкокрут.

Личинка букарки є спеціалізованим шкідником листя. Спочатку жуки в масі пошкоджують бруньки, потім шкоди завдають личинки, прогризаючи в черешку та центральній жилці канал, що спричиняє порушення доступу води і пластичних речовин до листка. Пошкоджене листя буріє, засихає і, як наслідок, при масовому розмноженні букарки в садах наприкінці травня – на початку червня відбувається передчасний листопад, що впливає на якість урожаю.

У дослідні роки на трьох сортах яблуні зібрано по 300 листків, пошкоджених букаркою. У лабораторних умовах кафедри зоології та ентомології ім. Б. М. Литвинова розрізали черешок і центральну жилку листка та підраховували в них кількість личинок букарки.

Дані таблиці свідчать, що у 2018 р. найбільшу пошкодженість листків яблуні личинками букарки відмічено на сорті Ліберті – 58 %, найменшу – на сорті Чемпіон – 39 %. У середньому по сортах пошкодженість листків личинками букарки становила 46,3 %. Під час аналізу пошкоджених листків на наявність у них личинок букарки встановлено, що найбільша чисельність була на яблуні сорту Ліберті – 89,6 %, найменша – на сорті Чемпіон – 71,7 %. У середньому по сортах виявлено личинок букарки – 78,4 %.

Пошкодженість листків яблуні личинками букарки.

Сад ННВЦ «Дослідне поле» ХНАУ ім. В. В. Докучаєва, 2018-2019 рр.

Сорт	Кількість обстеженого листя, шт.	2018 р.		2019 р.		Пошкоджено в середньому, %	Виявлено личинок у середньому, %
		з них пошкоджено, %	з них виявлено личинок, %	з них пошкоджено, %	з них виявлено личинок, %		
Гала	100	42	73,8	34	79,4	38	76,6
Чемпіон	100	39	71,7	29	75,9	34	73,8
Ліберті	100	58	89,6	43	95,3	50,5	94,45
Усього	300	–	–	–	–		
У середньому по сортах	100	46,3	78,4	35,3	83,5	40,8	80,95

У 2019 р. найбільшу пошкодженість листків яблуні личинками букарки спостерігали також на сорті Ліберті – 43 %, найменшу – на сорті Чемпіон – 29 %. У середньому по сортах пошкодженість листків становила 35,3 %. Під час аналізу пошкоджених листків на наявність у них личинок букарки встановлено, що найбільша чисельність була на яблуні сорту Ліберті – 95,3 %, найменша – на сорті Чемпіон – 75,9 %. У середньому по сортах виявлено личинок букарки 83,5 %.

У середньому за 2018–2019рр. пошкоджено букаркою – 40,8 % листків яблуні, а виявлено личинок – у 80,95 % (таблиця).

Для захисту яблуневого саду проводили обприскування препаратами Антикліщ Макс, к.е., Хлорпіривіт Агро, к.е., Димевіт, к.е, Каліпсо 480 SC, к.с.,

Антиколорад, к.с., які показали високу ефективність. Найбільш ефективним був інсектицид Антиколорад.

Підвищити рівень урожайності насаджень можливо за умови використання виробництвом сучасних інтенсивних технологій вирощування та найновіших сортів з комплексом цінних господарсько-біологічних показників високого рівня. Але головним чинником у промисловому садівництві, який відіграє вирішальну роль в успішному розвитку галузі, є сорти та їх захист від шкідливих організмів.

УДК 632.787Б

Ю. О. Наконечна, С. В. Станкевич

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

**ТРОФІЧНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ТА ШКІДЛИВІСТЬ АМЕРИКАНСЬКОГО
БІЛОГО МЕТЕЛИКА (*HYRHANTRIA CUNEA* (DRURY, 1773))**

Американський білий метелик належить до небезпечних багатоїдних шкідників. Залежно від стану популяції та метеорологічних умов вегетаційного періоду гусениці американського білого метелика надають перевагу певним видам та сортам рослин-живителів. Наявність достатньої кормової бази визначає тривалість розвитку, життєздатність, масу гусениць і лялечок, а також плодючість метеликів (Заполовський, 2013).

У канадських листяних лісах найбільш улюбленими породами для живлення шкідника є береза і тополя (Morris, 1976), а його масове розмноження було помічено в антропогенних насадженнях (Warren, 1970). У Європі гнізда американського білого метелика дуже рідко виявляють у лісових масивах на рівнині, а в гірських лісах шкідника взагалі не виявлено.

В Україні живлення американського білого метелика засвідчено більше ніж на 250 видах плодових і декоративних порід, і тому його характеризують як виключно агресивного і небезпечного шкідника, який завдає великої шкоди багаторічним насадженням. Крім того, гусениці часто значно пошкоджують такі культури, як яблуня, черешня, слива, вишня, виноград, груша, горіх волоський, акація, абрикос, персик, хміль та ін. Гусениці американського білого метелика старших віків у пошуках їжі можуть пошкоджувати кропиву, дурман, коноплі та інші трав'яні рослини (Заполовський, 2013).

За кормовою цінністю І.О. Чураєв (1958) розподілив кормові рослини американського білого метелика на чотири групи: 1) шовковиця і клен ясенелистий; 2) слива, яблуня, черешня, айва, вишня, груша, бузина, горіх волоський; 3) абрикос, персик, акація, тополя; 4) трав'янисті факультативні рослини.

Наші дослідження проводили на території Харківського району Харківської області (околиці с. Мала Рогань, 49° 56' 19" N, 36° 29' 26" E) та в лабораторних умовах (ексикатори) у 2019–2020 рр. Загалом у 2019 р. було